

Informácia o činnosti Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2018

V personálnom obsadení Etickej komisie prokuratúry došlo v priebehu roka 2018 k nasledovným zmenám.

JUDr. Radovan Kajaba, PhD., člen Etickej komisie prokuratúry, zvolený zhromaždením prokurátorov Krajskej prokuratúry Trnava, sa dňa 6. júna 2018 podľa ustanovenia § 217c odsek 2 zákona č. 154/2001 Z.z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov vzdal svojho členstva v Etickej komisii prokuratúry.

Následne bola zhromaždením prokurátorov Krajskej prokuratúry Trnava za členku Etickej komisie prokuratúry zvolená **JUDr. Tatiana Hunová**, námestníčka krajského prokurátora v Trnave.

JUDr. Milan Cisarík, člen Etickej komisie prokuratúry, zvolený zhromaždením prokurátorov Krajskej prokuratúry Žilina, sa dňa 3. decembra 2018 podľa ustanovenia § 217c odsek 2 zákona č. 154/2001 Z.z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov vzdal svojho členstva v Etickej komisii prokuratúry.

Následne bola zhromaždením prokurátorov Krajskej prokuratúry Žilina za členku Etickej komisie prokuratúry zvolená **JUDr. Mária Štupáková**, prokurátorka Okresnej prokuratúry Ružomberok.

JUDr. Radovan Kajaba, PhD. a JUDr. Milan Cisarík sa svojho členstva v Etickej komisii prokuratúry vzdali z dôvodu, že prestali byť súčasťou zhromaždenia prokurátorov krajskej prokuratúry, ktoré ich za členov Etickej komisie prokuratúry zvolilo.

Činnosť Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2018 možno vyhodnotiť v nasledovných bodoch.

1. Schválenie Informácie o činnosti Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2017.

Etická komisia prokuratúry na zasadnutí konanom v dňoch 18. až 19. januára 2018 vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Krpáčovo uznesením číslo 2/2018 schválila Informáciu o činnosti Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2017.

Predmetnú Informáciu o činnosti Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2017 Etická komisia prokuratúry zverejnila na webovom sídle Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, čím si splnila svoju povinnosť v zmysle ustanovenia § 217d odsek 3 zákona číslo 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov ako i v zmysle ustanovenia článku 10 bodu 1. Rokovacieho poriadku Etickej komisie prokuratúry, podľa ktorých Etická komisia

prokuratúry pravidelne informuje o svojej činnosti na webovom sídle Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

2. Námety Etickej komisie prokuratúry k príprave podkladov k rokovaní Poradného výboru pre európskych prokurátorov Rady Európy – CCPE pri príprave Stanoviska č. 13 (2018) k téme: „Nezávislosť, zodpovednosť a etika prokurátorov“.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, medzinárodný odbor, požiadala Etickú komisiu prokuratúry o predloženie námietok k príprave podkladov k rokovaní Poradného výboru pre európskych prokurátorov Rady Európy – CCPE (Slovenskú republiku zastupuje ako stály člen pani JUDr. Katarína Laiferová, prokurátorka medzinárodného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky) pri príprave Stanoviska č. 13 (2018) CCPE k téme: „Nezávislosť, zodpovednosť a etika prokurátorov“, v súvislosti s etikou prokurátorov.

Etická komisia prokuratúry predložila Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, medzinárodnému odboru, nasledovné námety v súvislosti s etikou prokurátorov.

a) V podmienkach Slovenskej republiky možno pozitívne hodnotiť prijatie Etického kódexu prokurátora a Komentára k Etickému kódexu prokurátorov, ktoré sú záväzné pre všetkých prokurátorov Slovenskej republiky.

S poukazom na skutočnosť, že nie vo všetkých európskych krajinách je takýto významný dokument s takýmto dosahom na všetkých prokurátorov prijatý, je namieste, aby bol etický kódex obsahujúci jasné etické štandardy profesionálneho správania prokurátorov prijatý v podmienkach každej zúčastnenej krajiny.

b) S poukazom na tú skutočnosť, že môžu nastať (a aj nastávajú) situácie, existenciu ktorých nepredpokladá (a ani nemôže predpokladať) prijatý kódex, je namieste, aby existoval orgán, v náplni ktorého bude posudzovanie etických otázok a etickej prijateľnosti správania sa prokurátorov, tak ako je tomu i v prípade Slovenskej republiky, ktorá má zriadenú nezávislú Etickú komisiu prokuratúry.

V týchto súvislostiach je potrebné podotknúť, že existujú rôzne názory na rozsah úpravy obsiahnutej v etických kódexoch. Teda, či má byť etický kódex stručný - riešiaci len základné problémy, alebo podrobný - snažiaci sa pokryť každú predvídateľnú situáciu, ktorá môže nastať.

V každom prípade, ako je uvedené vyššie, tieto možné problémy sú riešiteľné prostredníctvom existencie vyššie uvedeného orgánu, ktorého základnou prioritou by malo byť posudzovanie etických otázok a etickej prijateľnosti správania sa prokurátorov a cez svoju rozhodovaciu činnosť výklad etických noriem obsiahnutých v etickom kódexe. Uvedený orgán by mal zároveň napomáhať vytvárať v intenciách svojho poslania čo najlepší obraz prokuratúry ako orgánu verejnej moci v očiach verejnosti.

c) Ďalšou významnou oblasťou je poskytovanie špecializovaného vzdelávania v oblasti etiky pre prokurátorov, ktoré by sa malo realizovať formou celoživotného vzdelávania, a samozrejme, by sa malo odzrkadliť i v príprave adeptov na výkon funkcie prokurátora.

V podmienkach prokuratúry Slovenskej republiky je uvedené vzdelávanie realizované prostredníctvom Justičnej akadémie Slovenskej republiky ako i prostredníctvom oddelenia vzdelávania a ďalších činností osobného úradu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

Problemátike etiky prokurátora by mali venovať významnú pozornosť i vedúci prokurátori v rámci svojej riadiacej činnosti.

A to všetko za účelom pripravenosti jednotlivých prokurátorov bezproblémovo riešiť profesionálne dilemy, teda otázky súvisiace napríklad s konfliktom záujmov, či prijímania darov.

Ide o to, aby výkon povolania prokurátora po obsahovej stránke smeroval k rozvoju demokratickej spoločnosti a právneho štátu, v prospech ľudí.

Preto predstavitelia tohto povolania musia disponovať vnútornou morálkou a musia mať etické princípy vžitú.

3. Vydanie stanoviska Etickej komisie prokuratúry sp. zn. XV/1 Spr 30/18/1000-18 z 14. marca 2018.

Etická komisia prokuratúry vydala na základe žiadosti subjektu oprávneného podať návrh na začatie disciplinárneho konania proti prokurátorovi stanovisko sp. zn. XV/1 Spr 30/18/1000-18 z 14. marca 2018.

V predmetnom stanovisku Etická komisia prokuratúry uviedla, že konaním prokurátora spočívajúcim v tom, že ako konajúci prokurátor zastupujúci obžalobu v konkrétnej trestnej veci po hlavnom pojednávaní v danej veci sa na chodbe súdu pred pojednávacou miestnosťou pozdravil s rodičmi osoby obžalovanej z trestného činu, a to podaním ruky s otcom obžalovanej osoby a dotykom líc s matkou obžalovanej osoby,

boli porušené pravidlá prokurátorskej etiky, obsiahnuté v ustanovení článku 4. bodoch 4.1 a 4.2 Etického kódexu prokurátora, prijatého Radou prokurátorov Slovenskej republiky dňa 11. januára 2016, teda v časti upravujúcej dôveryhodnosť prokurátora.

Predmetné Stanovisko Etickej komisie prokuratúry sp. zn. XV/1 Spr 30/18/1000-18 z 14. marca 2018 bolo zverejnené na webovom sídle Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

4. Pracovné stretnutie s profesorom Jamesom E. Moliternom, Washington and Lee University School of Law, USA, na tému: Implementácia etických pravidiel v praxi prokurátora.

Profesor James E. Moliterno sa dlhodobo venuje okrem civilného práva procesného a právneho vzdelávania i problematike profesijnej etiky právnikov. Je autorom mnohých odborných publikácií z oblasti práva.

V nadväznosti na pracovné stretnutie, ktoré sa uskutočnilo dňa 1. decembra 2017 na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, účastníkmi ktorého boli profesor James E. Moliterno, JUDr. René Vanek, námestník generálneho prokurátora Slovenskej republiky pre netrestný úsek, ktorý je zároveň členom Etickej komisie prokuratúry a Mgr. Jozef Sedlák, predseda Etickej komisie prokuratúry, sa dňa 17. mája 2018 uskutočnil workshop s profesorom Jamesom E. Moliternom v spolupráci s Etickou komisiou prokuratúry a Veľvyslanectvom Spojených štátov amerických v Bratislave na tému: Implementácia etických pravidiel v praxi prokurátora.

Na pracovné stretnutie boli pozvaní členovia Rady prokurátorov Slovenskej republiky.

Odprezentované poznatky profesora Jamesa E. Moliterna na uvedenú problematiku s poukazom na jeho významné odborné skúsenosti v oblasti profesijnej etiky prokurátorov sú veľkým prínosom pre Radu prokurátorov Slovenskej republiky, ktorá je jediným oprávneným subjektom schvaľovať, meniť alebo dopĺňať Etický kódex prokurátora ako i pre Etickú komisiu prokuratúry pri posudzovaní etických otázok a etickej prijateľnosti správania sa prokurátorov a pri výklade Etického kódexu prokurátora v rámci svojej rozhodovacej činnosti.

5. Záujem verejnosti o etické otázky.

a/ Mgr. Jozef Sedlák, predseda Etickej komisie prokuratúry, sa dňa 9. apríla 2018 zúčastnil verejnej diskusie na tému: Vytráca sa profesijná etika z právnického povolania? Verejná diskusia sa uskutočnila v priestoroch kaviarne Satori Stage v Bratislave. Pozvanie na verejnú diskusiu prijali tiež Mgr. Lucia Berdisová, PhD., LL.M. z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, Mgr. Pavol Žilinčík, člen Súdnej rady Slovenskej republiky a JUDr. Peter Kubina, advokát.

Predmetom verejnej diskusie bolo hľadanie odpovedí na otázky, či sa vytráca profesijná etika z právnického povolania, aká je úroveň dodržiavania profesijnej etiky na Slovensku, prečo bol Etický kódex prokurátora prijatý až v roku 2016, aká je rozhodovacia činnosť Etickej komisie prokuratúry a aké sú jej vízie do budúcnosti, ako postupuje výberová komisia pri overovaní morálnych vlastností prokurátora, súvisí úroveň profesijnej etiky s otázkou miery dôvery občanov v justíciu, zohráva profesijná etika nejakú úlohu v procese obnovy budovania dôvery v štátne orgány, ako konkrétne môžu právnici prispieť k budovaniu tejto dôvery.

b/ V nadväznosti na úvahy Etickej komisie prokuratúry k úprave zovňajšku prokurátora v súvislosti so záujmom verejnosti o etické otázky možno ako príklad takéhoto záujmu uviesť otázku študentky práva na Trnavskej univerzite v Trnave, adresovanú Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, ktorá sa týkala prípustnosti viditeľného tetovania v oblasti tváre a krku u prokurátora. Poukázala pritom na to, že pri hľadaní odpovede na túto otázku totiž pri študovaní Etického kódexu prokurátora a iných dokumentov vydaných Etickou komisiou prokuratúry nenašla uspokojivú odpoveď.

Predseda Etickej komisie prokuratúry v odpovedi na uvedenú otázku uviedol, že je pravdou, že priamu odpoveď na túto otázku nemožno nájsť ani v Etickom kódexe prokurátora, ani v Komentári k Etickému kódexu prokurátorov, a ani v dokumentoch vydaných Etickou komisiou prokuratúry.

Problematikou úpravy zovňajšku prokurátora sa však Etická komisia prokuratúry zaoberá takmer od svojho vzniku, čo je podrobne rozpracované v Informácii o činnosti Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2017 a to konkrétne pod bodom č. 2. Uvedená Informácia o činnosti Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2017 je verejne prístupná na webovom sídle Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

Na webovom sídle Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky je tiež verejne prístupný Etický kódex prokurátora a Komentár k Etickému kódexu prokurátorov.

Do pozornosti v tejto súvislosti dal nasledovné ustanovenia Etického kódexu prokurátora:

5. časť Etického kódexu prokurátora – ZDVORILOSŤ A SLUŠNOSŤ PROKURÁTORA

Bod 5.5 Prokurátor má mať upravený svoj zovňajšok a na verejnosti musí vystupovať tak, aby dôstojne reprezentoval prokuratúru.

Bod 5.7 Prokurátor sa vyvaruje takej prezentácie svojej osoby, ktorá by narúšala dôveryhodnosť a dôstojnosť jeho profesie a prokurátorského stavu.

Komentár k Etickému kódexu prokurátorov toto ustanovenie komentuje nasledovne:

Upravený zovňajšok prokurátora musí byť samozrejmosťou. Nie je úmyslom etického kódexu predpisovať akýkoľvek dress code pre prokurátora, ani ustanoviť striktné obmedzenia týkajúce sa úpravy vzhľadu prokurátora. Vzhľadom na to, že prokurátor vykonáva verejnú funkciu, ktorá je spoločnosťou považovaná za dôležitú a významnú, prokurátor sa musí vyvarovať takých prvkov svojho vzhľadu, ktoré by vzbudzovali všeobecné pohoršenie, či odpor verejnosti. Prokurátor dbá na to, aby úpravou, resp. zanedbaním úpravy svojho zovňajšku nenarúšal dôstojnosť a vážnosť funkcie.

V závere odpovede predseda Etickej komisie prokuratúry prezentoval svoj osobný názor na uvedenú problematiku, spočívajúci v tom, že podľa jeho názoru je viditeľné tetovanie, ale i piercing u prokurátora neprijateľný.

Aj z uvedených príkladov možno badať vzrastajúci záujem verejnosti o profesijnú etiku právnických povolání, profesijnú etiku prokurátorov nevynímajúc. Práve naopak. Verejnosť vo zvýšenej miere prejavila záujem o riešenie etických otázok na prokuratúre Slovenskej republiky.

K uvedenému možno jednoznačne prezentovať názor Etickej komisie prokuratúry, že Etická komisia prokuratúry je bez akýchkoľvek pochybností pripravená a ochotná o etických otázkach a etickej prijateľnosti správania sa prokurátorov v intenciách svojho poslania viesť s verejnosťou, odbornou ale najmä laickou, otvorenú diskusiu.

6. Aktivity členov Etickej komisie prokuratúry súvisiace s činnosťou Etickej komisie prokuratúry.

Medzi aktivity členov Etickej komisie prokuratúry súvisiace s činnosťou Etickej komisie prokuratúry možno zaradiť obdobne ako v predchádzajúcom období prednáškovú činnosť členov Etickej komisie prokuratúry týkajúcu sa problematiky pravidiel prokurátorskej etiky, etických otázok a etickej prijateľnosti správania sa prokurátorov a účasť a vystúpenia členov Etickej komisie prokuratúry na rokovaní samosprávnych orgánov prokurátorov a pracovných poradiach generálneho prokurátora Slovenskej republiky a krajských prokurátorov.

Mgr. Jozef, Sedlák, predseda Etickej komisie prokuratúry, vykonal v prospech Justičnej akadémie Slovenskej republiky v predmetnej oblasti nasledovnú prednáškovú činnosť:

- V rámci podujatia: Prípravné vzdelávanie právnych čakaťelov prokuratúry „Kultivácia osobností“, ktoré sa uskutočnilo v Detašovanom pracovisku Justičnej akadémie Slovenskej republiky, Omšenie, v dňoch 3. až 6. septembra 2018, bol lektorom prednášky na tému Profesijná etika prokurátora, v rámci ktorej venoval pozornosť profesijnej etike všeobecne (definícia profesie, profesijná deontológia, kodifikácia etických noriem), Etickému kódexu prokurátora (výklad jednotlivých ustanovení), Komentáru k Etickému kódexu prokurátorov, následkom porušenia pravidiel prokurátorskej etiky, Etickej komisii prokuratúry (postavenie a rozhodovacia činnosť), rozboru modelovej situácie a prípadovým štúdiám (praktické cvičenia).
- V rámci podujatia: Profesijná etika sudcu a prokurátora, ktoré sa uskutočnilo v Detašovanom pracovisku Justičnej akadémie Slovenskej republiky, Omšenie, v dňoch 3. až 4. decembra 2018, bol lektorom prednášky na tému Etika prokurátora, v rámci ktorej venoval pozornosť profesijnej etike prokurátora, Etickému kódexu prokurátora, etike prokurátora v rozhodovacej činnosti a v súkromnom živote, postaveniu a rozhodovacej činnosti Etickej komisie prokuratúry.

- V rámci podujatia: Aktuálne otázky týkajúce sa výkonu funkcie prokurátora (seminár určený pre funkčne mladších prokurátorov), ktoré sa uskutočnilo v Detašovanom pracovisku Justičnej akadémie Slovenskej republiky, Omšenie, v dňoch 13. až 14. decembra 2018 bol okrem iného lektorom prednášky na tému Etika prokurátora a aktuálne rozhodnutia Etickej komisie prokuratúry.

Mgr. Jozef Sedlák, predseda Etickej komisie prokuratúry, bol lektorom prednášky na tému Etický kódex prokurátora na odbornom seminári organizovanom osobným úradom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky pre právnych čakatel'ov prokuratúry za účelom osvojenia a zdokonalenia odborných zručností, ktorý sa konal v dňoch 18. až 20. apríla 2018 vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Krpáčovo.

Mgr. Jozef Sedlák, predseda Etickej komisie prokuratúry, bol lektorom prednášky na tému Činnosť Etickej komisie prokuratúry na spoločnej pracovnej porade špecialistov vybavujúcich netrestnú agendu v obvode Krajskej prokuratúry Košice a Krajskej prokuratúry Prešov, ktorá sa konala vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Stará Lesná v dňoch 29. až 30. novembra 2018.

Mgr. Alexander Kundrát, člen Etickej komisie prokuratúry, prokurátor Krajskej prokuratúry Košice, vykonal dňa 30. mája 2018 na Krajskej prokuratúre Košice v rámci krajskej pracovnej porady prednášku na tému Činnosť Etickej komisie prokuratúry, v rámci ktorej prezentoval jej doterajšiu a aktuálnu činnosť.

JUDr. Rastislav Remeta, PhD., podpredseda Etickej komisie prokuratúry, prokurátor Krajskej prokuratúry Banská Bystrica, vykonal dňa 18. decembra 2018 na Krajskej prokuratúre Banská Bystrica v rámci krajskej pracovnej porady prednášku na tému Činnosť Etickej komisie prokuratúry v roku 2018.

7. Pozitívne príklady etického správania prokurátorov.

Etická komisia prokuratúry si, samozrejme, všíma aj pozitívne príklady etického správania prokurátorov (i keď to v jej výstupoch nerezonuje, čo je však logické s poukazom na jej primárnu činnosť).

Inak povedané, nie je nutné len kritizovať.

Treba aj pochváliť a vyzdvihnúť to, čo si vyzdvihnutie zaslúži.

Ako príklad možno uviesť nasledovné.

Prokurátorka, zastupujúcej obžalobu v konaní pred súdom v trestnej veci, v ktorej bola poškodeným spôsobená smrť, na druhý deň po pojednávaní bola kuriérom od neznámej osoby doručená veľká kytica ruží.

Prokurátorka bolo jasné, že táto kytica jej bola darovaná pozostalými manželkami poškodených.

Z pohľadu Etickej komisie prokuratúry veľmi dojímavé.

Prokurátorka sa však okrem tohto, že ju to podľa názoru Etickej komisie prokuratúry potešilo, zamýšľala nad tým, či vôbec môže takýto svojím spôsobom dar prijať.

Čo evidentne svedčí o jej slušnosti. Ako i o tom, že výkon svojej funkcie berie natoľko vážne, aby nebola ohrozená nielen jej dôveryhodnosť, ale dôveryhodnosť celého prokurátorského stavu.

Členom Etickej komisie prokuratúry bolo prokurátorke odporučené, aby kyticu nechala na svojom pracovnom stole a aby mala na svojej kancelárii otvorené dvere, aby každý, kto ide okolo, kyticu videl a opýtal sa, od koho ju má a prečo.

Etická komisia prokuratúry je toho názoru, že tým je povedané všetko.

Navyše uvedený príklad možno rozobrať v dvoch rovinách.

Tou prvou rovinou je otázka prijímania darov, ich primeranosti. Na túto otázku vlastne odpovedané bolo. Táto rovina súvisí s etikou.

Druhou rovinou je otázka, resp. súhrn otázok týkajúcich sa poškodeného. Táto rovina sa tiež dotýka etiky.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na nasledovné.

- a. Štát nesie plnú zodpovednosť za to, čo sa stalo poškodenému. Štát je totiž povinný chrániť svojich občanov.
- b. Štát je povinný potrestať páchatel'a trestného činu.
- c. Štát je následne povinný nahradiť materiálnu a nemateriálnu škodu poškodenému.
- d. Štát je morálne povinný súcitiť s poškodeným. Z tejto poslednej myšlienky vyplýva povinnosť štátu zaobchádzať s poškodeným slušne. Prejaviť mu maximálnu ústretovosť pri uplatňovaní svojich práv, o týchto právach ho jasne, trpezlivo a zrozumiteľne poučiť.

Prečo o tom treba hovoriť a najmä prečo tak zoširoka.

Pretože v týchto súvislostiach sa je potrebné zaoberať i prvkami emocionality prokurátora prejavенými v danej veci. Jednoducho povedané treba sa zaoberať tým, v akej miere sú ešte prípustné prejavy emócií. Je pravdou, že prokurátor by sa mal prvkom prehnanej emocionality vyvarovať. Súdna sieň nie je divadlo. Ale na druhej strane, poškodený si zaslúži mať pocit a nielen pocit, ale aj presvedčenie, že s ním štát súcitiť.

Že práve on je na prvom mieste. A nikto iný. Ani obvinený so všetkými jeho právami, niekedy až postrádajúcimi zdravý rozum. Ani sudca. A ani prokurátor.

Niekedy možno mať dojem, že poškodený je úplne na poslednom mieste. Na mieste mimo záujmu všetkých, ktorí zastupujú verejnú moc.

Preto bolo potrebné hovoriť práve o tomto svetlom príklade, kedy poškodení, resp. pozostali po nich, mali skutočne nielen dojem, ale aj presvedčenie, že práve oni sú na mieste prvom.

Informácia o činnosti Etickej komisie prokuratúry za obdobie roka 2018 bola schválená uznesením Etickej komisie prokuratúry č. 3/2019 zo dňa 17. januára 2019.

Mgr. Jozef Sedlák
predseda Etickej komisie prokuratúry